

Я. Р. Самуїлік

З ГІСТОРЫ ВІВУЧЭННЯ ГАВОРАК ВЫГАНАЎСКАГА ПАЛЕССЯ

Выганаўскае Палессе — невялікі рэгіён у наваколлях Выганаўскага возера, якое знаходзіцца ў міжрэччы Шчары і Ясельды. Яго эканамічным цэнтрам з'яўляецца гарадскі пасёлак Целяханы. Найбольш пашыраныя гаворкі гэтай тэрыторыі — паўночнабрэсцкія (цэнтральнацеляханская група) і паўднёвацеляханскія (узоры тэкстаў гл. у канцы артыкула). На ўскраінах існуюць гаворкі гродзенска-баранавіцкія (панямонскія), паўночналагішынскія, загародскія і інш.¹ Нейкіх карэнных змен у структуры гэтых гаворак на працягу апошніх 100—150 гадоў не заўважана.

Першапачатковыя звесткі аб гаворках выганаўскага Палесся знаходзім у фальклорных і этнаграфічных працах, хоць мясцовыя дыялектныя рысы ў іх адлюстраваны не ўсе. Часам гэтыя рысы толькі «прасочваюцца» ў тэкст.

У 1847 і 1851 гг. апублікаваны працы Р. Зянькевіча², у якіх змешчаны тэксты песень, запісаных у Пінскім павеце. Заўважым, што ббльшая частка выганаўскага Палесся ўваходзіла ў той час у Пінскі павет, на асноўнай частцы якога пашыраны загародскія (заходнепалескія, брэсцка-пінскія) гаворкі. Тэксты публікацый Р. Зянькевіча прыведзены ў перакладах на польскую літаратурную мову або ўяўляюць сабою няпоўную транслітарцыю з мясцовых гаворак на польскую мову. У апошніх, так званых «макаранічных», тэкстах захоўваецца нямала мясцовых дыялектных рыс. На жаль, пашпартызацыя гэтых тэкстаў адсутнічае. Таму немагчыма дакладна ўвязаць тэксты з асобнымі гаворкамі. Сустракаюцца часам рысы, характэрныя для сучасных гаворак былой паўночнай Піншчыны (Целяханшчыны), напрыклад формы *tużył, lubit*³. Таму можна меркаваць, што асобныя тэксты запісаны ў гэтым рэгіёне.

¹ Клімчук Ф. Д. Гаворкі Заходняга Палесся: Фанетычны нарыс. Мн., 1983. С. 7—12. 38—39.

² Zieńkiewicz R. Pieśni ludu zebrane w Pińszczyźnie // Athenaeum. Wilno, 1847. T. 4, z. 4; Ен жа. Piosenki gminne ludu pińskiego // Athenaeum. Kowno, 1851. T. 4, z. 6.

³ Zieńkiewicz R. Pieśni ludu... T. 4, z. 4. S. 9.

У. Быкоўскі⁴ ў 1868 г. апублікаваў тэксты песень з паўночна-ўсходняй часткі Піншчыны. Пашпартызацыя тэкстаў, як і ў Р. Зянькевіча, адсутнічае. Праўда, названы асноўныя вёскі рэгіёна: Хатынічы, Бобрык, Малькавічы, Лунін, Багданаўка. Зыходзячы з такой лакалізацыі тэкстаў, а таксама па іх моўным характары можна сцвярджаць, што значная, а магчыма і асноўная, іх частка запісана ва ўсходняй частцы выганаўскага Палесся. Запісы зроблены пры дапамозе рускай графікі. Мясцовыя дыялектныя рысы адлюстроўваюцца непаслядоўна. Прыводзім урывак тэксту з публікацыі У. Быкоўскага⁵.

Чый же то бацюхна по юлонцы ходіть,
Накрыж ручки носить
И сусидочки просить:
— Да сусидочки мой,
Да ходитежь вы ко мни,
К моему дитяти,
Коровая згигати...

У. Быкоўскі гаворыць аб неаднароднасці гаворак вывучаемага рэгіёна і іх пераходнасці. У якасці прыкладу ён прыводзіць вымаўленне аднаго слова ў розных гаворках: у Хатынічах — *ходзілі*, у Бобрыку — *ходили*, у Плескінях — *ходылы*⁶.

Шэраг фальклорных тэкстаў з выганаўскага Палесся, менавіта з в. Святая Воля, апублікаваны ў 1872 г. П. П. Чубінскім⁷. Запісы зроблены пры дапамозе рускай графікі. Не ўсе дыялектныя рысы ў тэкстах адлюстраваны. У прыватнасці, у іх адсутнічае дзеканне-цеканне, якое характэрна для гаворкі в. Святая Воля. Прыводзім тэкст з публікацыі П. П. Чубінскага, запісаны ў в. Святая Воля⁸.

Шли гости да коляднички
Да побудили славного пана,
Пана господара:

⁴ Быковский В. Свадебные обряды и песни в Пинском уезде Минской губернии: О празднике Купалы. Праздник куста // Памятная книжка Виленского генерал-губернаторства на 1868 год. Спб., 1868.

⁵ Там жа. С. 66.

⁶ Там жа. С. 63—64.

⁷ Чубинский П. П. Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский край, снаряженной императорским Русским географическим обществом: Юго-западный отдел: Материалы и исследования. Спб., 1872. Т. 3. С. 109—110, 294—295, 335—337, 367.

⁸ Чубинский П. П. Труды... С. 336—337.

— Да вставай, пане, вельми рано,
 И сам устайвай, и челядь буди —
 По твоему полю сам Господь ходитъ,
 Сам Господь ходитъ, три святці водитъ,
 Першее святце — святее Юрие,
 Другое святце — святой Петро,
 Третье святце — святая Иля.
 Святее Юрие землю одомкае,
 Святой Петро жито зажниае,
 Святая Иля у копи складае.

М. В. Доўнар-Запольскі ў 1895 г. (запісы зроблены ў 1890 г.) публікуе зборнік песень Пінскага павета, дзе змяшчае шмат тэкстаў, запісаных на выганаўскім Палессі⁹. Многія пункты гэтага рэгіёна ён наведваў асабіста. Ва ўступе¹⁰ даецца характарыстыка так званаму «сярэдняму» тыпу пінскіх гаворак — відаць, своеасабліваму «кайнэ» заходнепалескіх гаворак Пінскага павета. Даюцца асобныя заўвагі аб некаторых асаблівасцях гаворак паўночных ускраін Піншчыны, г. зн. выганаўскага Палесся. Напрыклад, адзначаецца наяўнасць цекання-дзекання ў гаворках вв. Жытлін (*носіяці*), Выганашчы (*стрелиць, поцфлиць*) і Хатыніцкай воласці (*зацегці, дзевяць*). Запісаны тэксты пры дапамозе рускай графікі. Мясцовыя моўныя асаблівасці ў тэкстах песень адлюстроўваюцца непазлядоўна. Для тэкстаў, запісаных на выганаўскім Палессі, нярэдка характэрны рысы, якія не ўласцівы сучасным гаворкам гэтага рэгіёна, але тыповыя для асноўнай часткі гаворак Пінскага павета. Да такіх рыс, напрыклад, адносіцца цвёрдасць зычных перад *e, u*. Прыводзім тэксты са зборніка М. В. Доўнар-Запольскага.

1. Выйду за ворыта — слёдки знаць,
 Куды мое дитятко повьёз зять;
 Нё знаты стежочки, ни колее,
 Оно зачуты голосокъ бы ее,
 Да уже ў свекратка ў двыры.¹¹
 (м. Целяханы)
2. Уже стоишь дѣвонька ў долины,
 Выгледае родныны;
 Ее роднына пье, гуляе,
 За ее не думае.

⁹ Доўнар-Запольскі М. В. Песни пинчуков: С приложением карты северной части уезда и статьи о говоре // Белорусское Полесье: Сб. этнографических материалов. Кисев, 1895, 1896. Вып. 1.

¹⁰ Там жа. С. III—XXVIII.

¹¹ Доўнар-Запольскі М. В. Песни пинчуков. С. 24.

— Да чаго, татсьню, боисса,
Чи зневаженьки боисса?
Не бойса, матеньку, не бойса,
У чырвоны черевыки обуйса;
Топчи вороги пидь ноги,
А пидкиўкамн пороги.¹²

(*м. Целяханы*)

3. Мпѣ братъ кесоньку расчесаў,
Дѣ мое уплѣты подѣваў,
Чи на Дунай-море попускаў,
Чи свое ботоньки подвязаў?
Як нижельскою ступене,
То сестрыцу ўспомяне:
Тут моя сестрыца ходыла,
Вѣрное дѣлечко робыла.¹³

(*м. Целяханы*)

4. Маты сына выражала,
Мисяцом операзала
И зыркою застыгнула,
Зыркою обернула:
— Да поѣдешь, сыночку,
У дороженьку шасну
Да по дѣвоньку красну.¹⁴

(*м. Целяханы*)

5. Не далеко рѣченька одь бору,
Занудѣла дѣвонька по дому:
— Вези мене, женишокъ, дѣ ды ўзяў,
Штобъ мой вѣночок не завяў.
— Да не бойса, дѣвонька, не звяне,
Коли моя матонька нагляне.¹⁵

(*в. Краі*)

З дарэвалюцыйных фальклорных прац адзначым рукапісны зборнік М. А. Рамановіча¹⁶. У зборніку прыведзены тэксты песень з Кобрынскага (№ 1—68) і Слонімскага (№ 69—80) паветаў Гродзенскай губерні. М. А. Рамановіч працаваў настаўнікам Жытлінскага народнага вучылішча Слонімскага павета. Таму, хоць тэксты песень не пашпартызаваны, мяркуем, што песні са Слонімскага павета запісаны ў в. Жытлін ці ў яго наваколлях. Пра гэта сведчыць і мова песень, хоць паслядоўна дыялектныя рысы ў тэкстах не адлюстраваны. Прыводзім урывак з песні № 69.

¹² Довнар-Запольскі М. В. Песни пинчуков. С. 24.

¹³ Там жа. С. 25.

¹⁴ Там жа. С. 21.

¹⁵ Там жа. С. 27.

¹⁶ Романович М. А. Сборник народных песен крестьян Кобринского и Слонимского уездов Гродненской губернии (рукапіс). Мікрафілм рукапісу захоўваецца ў Цэнтральнай навуковай бібліятэцы імя Якуба Коласа АН Беларусі (адзел рэдкіх кніг і рукапісаў).

Коло луга, коло броду
Пьют голубы сивы воду.
Пили жь і ены, напилися,
На поженьки поднялися
И крылами встрепенули,
На упрашку позирнули.
Козак съ коня не слезае,
До дзъвчины поспъшае.
Як пріѣхавъ подъ ворота,
Вышла дзъвка, якъ золото...

У 1890 г. Д. Г. Булгакоўскі выдаў зборнік песень і этнаграфічных матэрыялаў Піншчыны. Тэксты песень не пашпартызаваны. У аснове фанетычнай структуры тэкстаў ляжаць загародскія гаворкі былога Пінскага павета. Аб гаворках Пінскага павета ў Д. Г. Булгакоўскага ёсць такая заўвага: «В языке заметен переход наречия малороссийского в белорусское, и оттого часто преобладает в нем то тот, то другой элемент»¹⁷.

К. П. Міхальчук прыводзіць дыялектны матэрыял з в. Святая Воля. Гэта адказы на 54 пытанні спецыяльнай праграмы, складзенай І. П. Навіцкім¹⁸. Запісы зроблены пры дапамозе тагачаснай рускай графікі. Не ўсе дыялектныя рысы гаворкі в. Святая Воля ў гэтых запісах адлюстраваны. К. П. Міхальчук гаворку в. Святая Воля адносіць да так званага слонімска-пінскага «разноречия»¹⁹.

А. Сабалеўскі прыводзіць некаторыя асаблівасці гаворкі в. Святая Воля²⁰. Але звесткі аб гэтай гаворцы аўтарам узяты з тых апублікаваных прац, размова пра якія ішла вышэй.

Я. Ф. Карскі прыводзіць дыялектны матэрыял з гаворкі в. Хатынічы, якая знаходзіцца ва ўсходняй частцы выганаўскага Палесся²¹. Запісы зрабіў ураджэнец Случчыны, які, як адзначае Я. Ф. Карскі, унёс некаторыя

¹⁷ Булгаковский Д. Г. Пинчуки: Этнографический сборник // Записки Русского географического общества по отделению этнографии. Спб., 1890. Т. 13, вып. 3. С. VI.

¹⁸ Михальчук К. П. Наречия, поднаречия и говоры Южной России в связи с наречиями Галичины // Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский край. Юго-западный отдел. Спб., 1872. Т. 7. С. 527—536, 548—549.

¹⁹ Там жа. С. 500 і карта.

²⁰ Соболевский А. И. Очерк русской диалектологии. III. Малорусское наречие // Живая старина. 1892. Вып. IV. С. 26.

²¹ Карский Е. Ф. Материалы для изучения северно-малорусских говоров, а также переходных от белорусских к малорусским (Полесье). Спб., 1898. Вып. I. С. 2—14.

случкія асаблівасці, не характэрныя гаворцы в. Хатынічы. Прыводзім фрагмент гэтага запісу.

Особенности синтаксиса: Холодные зимы цяжко статку (скоту) зимаваць. За Миколая Паўловіча по 25 годъ служыли. У дзень и ў ночы нима супокою (спокойствія). У мане грошей есць багато (много), немашь страху, народзицца сыноў; яна табъ не треба будзе. Ень табою мало журицца (он о тебъ мало заботится). Гэ́то будзе зна́ци. Превосходная степень: большенькій, меньшенькій. Валізны́й, найбульшы́й; 5, 6... гадоў. Гдзѣ-жъ ты буў? Ци ты гэ́того бачыў? Ци жъ бацька на кепское вучыць? Чаму ты не пачакаў. Шо гэ за людзи? Научыць розуму, научыць ліхому; слухай Бога; сцерегуць яблыкь; даць дыхту, даць пару, по́хваў по овесь; пошоў у грибы, ў ягоды. Не му́жно вспамета́ць. Глядзѣць дзика. Объ вуще ты прышоў? «По грибы» и «у грибы» одно и тоже; пиць до кого горѣлку; ўдвохъ, ўтрохъ, ўдзесяцерыхъ; памятаў на Бога; сильнѣйшы́й над мене; лѣпшы́й одъ цибе; смияцца зъ мине; радоваўся зъ гэ́того; поцѣху маў сь того ²².

Разглядаючы пытанне беларускай этнічнай тэрыторыі, Я. Ф. Карскі грунтуецца на тых моўных звестках з выганаўскага Палесся, пра якія гаварылася вышэй і якія, як мы бачылі, непаслядоўна адлюстроўвалі сістэму мясцовых гаворак ²³.

У 30-я гады ХХ ст. гаворкі выганаўскага Палесся даследавалі польскія вучоныя Ю. Тарнацкі ²⁴ і Л. Асоўскі ²⁵. Атлас Ю. Тарнацкага прысвечаны даследаванню лексікі брэсцка-пінскага і валынскага Палесся. Уключае ён 90 населеных пунктаў. З іх у выганаўскім Палессі наступныя: Вяда (№ 82), Раздзялавічы (№ 78), Валішча (№ 81), Стайкі (№ 84), Плоскінь (№ 79). Л. Асоўскі даследаваў пераважна фанетычныя асаблівасці гаворак Палесся. У выганаўскім Палессі ім даследаваны гаворкі населеных пунктаў Выганашчы (№ 3), Вулька Целяхан-

²² Карский Е. Ф. Материалы... С. 13, 14.

²³ Карский Е. Ф. Этнографическая карта белорусского племени // Труды комиссии по изучению племенного состава населения России. Пг., 1917. Вып. 2. С. 14.

²⁴ Tarnacki J. Podział językowy Polesia na podstawie faktów leksykalnych. Warszawa, 1936. Ён жа: Studia porównawcze nad geografią wyrazów (Polesie—Mazowsze). Warszawa, 1939.

²⁵ Ossowski L. Zagadnienie językowe Polesia. Warszawa, 1936; Ён жа, Nowsze i starsze związki Polesia z Wołynią i Czarną Rusią // Polono — Slavica. Poznań, 1939.

ская (№ 4), Целяханы (№ 5), Раздзялавічы (№ 6), Хатынічы (№ 7).

У пасляваенныя гады гаворкі выганаўскага Палесся даследаваліся ў сувязі са зборам матэрыялаў для стварэння «Дыялекталагічнага атласа беларускай мовы»: гаворкі вв. Козікі (№ 716), Выганащчы (№ 717), Бабровічы (№ 718), Хадакі (№ 719), Аброва (№ 722), Турная (№ 723), Азарычы (№ 725), Раздзялавічы (№ 753), Хатынічы (№ 754), Рэчкі (№ 759), «Агульнаславянскага лінгвістычнага атласа»: гаворка в. Азарычы — № 375 і «Лексічнага атласа беларускіх народных гаворак»: гаворкі вв. Горталь (№ 102), Козікі (№ 101), Хатынічы (№ 106)²⁶.

Акрамя таго, у пасляваенныя гады гаворкі выганаўскага Палесся даследаваліся ў шэрагу іншых навуковых прац.

Н. Т. Вайтовіч²⁷ на падставе асаблівасцей ненацісканога вакалізму выдзяляе як своеасаблівую дыялектную адзінку на поўначы брэсцка-пінскага Палесся — паўночнабрэсцкія гаворкі, у склад якіх уключана асноўная частка гаворак выганаўскага Палесся.

В. М. Чэкман робіць апісанне асноўных фанетычных рыс гаворкі вв. Рэчкі і Рудня²⁸.

Ф. Д. Клімчук разглядае пытанне групойкі гаворак вывучаемага рэгіёна на падставе даных фанетыкі²⁹. Ім пацвярджаецца правамернасць вылучэння паўночнабрэсцкіх гаворак, адзначаюцца іх рэгіянальныя асаблівасці ў межах выганаўскага Палесся, а таксама вылучаюцца невялікія дыялектныя групы — гаворкі паўднёвацеляханскія і паўночналагішынскія — пераходныя паміж паўночнабрэсцкімі і загародскімі гаворкамі.

Некаторыя публікацыі ўяўляюць сабою невялікія слоўнічкі дыялектнай лексікі гаворак вывучаемага рэгіё-

²⁶ Дыялекталагічны атлас беларускай мовы. Мн., 1963; Общеславянский лингвистический атлас: Справочные материалы. М., 1978; Лексічны атлас беларускіх народных гаворак (рукапіс).

²⁷ Вайтовіч Н. Т. Ненаціскны вакалізм народных гаворак Беларусі. Мн., 1968. С. 81, 82, 107, 108, 113, 189.

²⁸ Чэкман В. М. Нататкі аб проціпастаўленнях па цвёрдасці-мяккасці ў некаторых паўднёвабеларускіх гаворках // Лінгвістычныя даследаванні. Мн., 1968. С. 6—18.

²⁹ Клімчук Ф. Д. Гаворкі Заходняга Палесся. С. 7—12, 38, 39; Ён жа. Групування говірок Берастейшчыны // XIII Рэспубліканская дыялектолагічная нарада: Тэзіс доповідей. Київ, 1969. С. 110.

на³⁰. Есць артыкулы, прысвечаныя аналізу асобных фанетычных з'яў³¹. У некаторых працах прыводзяцца дыялектныя тэксты з гаворак даследуемай тэрыторыі: вв. Халпенічы, Бабровічы, Горталь, Амяльная, Рэчкі³².

Асобныя факты даследуемых гаворак прыводзяцца ў шэрагу іншых прац³³.

Прыводзім узоры тэкстаў сучасных гаворак выганаўскага Палесся: вв. Доўгая (мясц. *Добга, Добгая*; паўночнабрэсцкі дыялектны тып) і Гошча (мясц. *Гэшча*; паўднёвацеляханскі дыялектны тып). Запісана аўтарам у красавіку 1987 г.

У гаворках вв. Доўгая і Гошча ў становішчы пасля галосных перад зычнымі, у пачатку слова і ў прыназоўніках вымаўляецца губна-губны *в* (*вовкі, вжэ, був, в лёс*).

ЯК ГОРЭЛО НАШЭ СЕЛО

Брат мне расказваў. Я шчы маленькі був, а брату годэв чэтырнацаць було. Парцізаны казалі, шо нёмцы будут паліці. Усё уцеклі в лёс -- брат трохі затрымаўса. Прыэхалі нёмцы. Нікого не знайшлі. Васіль вэльмі спу-

³⁰ Груца А. П., Паўлоўскі І. І. З лексікі в. Святая Воля // Жывое слова. Мн., 1978; Клімчук Ф. Д., Яшкін І. Я. З лексікі Выганаўскага Палесся (вёска Горталь Івацэвіцкага раёна) // Народнае слова. Мн., 1976; Арашонкава Г. У. З дзеяслоўнай лексікі Брэсцка-Пінскага арэала // З народнага слоўніка. Мн., 1975; Аляхновіч М. М. З лексікі вёскі Валішча Пінскага раёна // Народная лексіка. Мн., 1977.

³¹ Araszonkova A. Uwagi o refleksach sawogloski o w południowo-zachodnich gwarach białoruskich // Slavica Orientalis. 1972. R. 21. N 1; Міхайлаў П. А. Аб адной фанетычнай асаблівасці паўночналагішынскіх гаворак // Тыпалогія і ўзаемадзеянне славянскіх моў і літаратур. Мн., 1973.

³² Мяцельская Е. С., Камароўскі Я. М. Беларуская дыялекталогія: Хрэстаматыя. Мн., 1979. С. 228—232; Клімчук Ф. Д. Гаворкі Заходняга Палесся. С. 124, 125, 127.

³³ Нарысы па беларускай дыялекталогіі. Мн., 1964; Блінава Э. Д., Мяцельская Е. С. Беларуская дыялекталогія. Мн., 1969, 1980; Вештарт Г. Ф., Выгонная Л. Ц., Лучыц-Федарэц І. І., Мартынаў В. У. Лексіка Палесся ў прасторы і часе. Мн., 1971; Толстой Н. И. О лингвистическом изучении Полесья // Полесье. М., 1968; Мацкевіч Ю. Ф. Рафалогія дзеяслова ў беларускай мове. Мн., 1959; Бірыла М. В. Этымалагічна мяккія губныя зычныя ў беларускіх народных гаворках // Працы Ін-та мовазнаўства АН БССР. Мн., 1957. Вып. 3; Ён жа. Рэфлексы агульнаславянскіх *o, ъ, ъ, e, ъ* у беларускіх гаворках // Працы Ін-та мовазнаўства АН БССР. Мн., 1959. Вып. 6; Ён жа. Парныя па цвёрдасці-мяккасці *o—o'* (*o'*), *т—ц'* (*т'*) у беларускіх гаворках // Працы Ін-та мовазнаўства АН БССР. Мн., 1960. Вып. 7; Ён жа. Вынікі пераходу *e* (<*e, ъ*) у *o* і з'явы, звязаныя з ім у беларускай мове // Prace filologiczne. Warszawa, 1964. T. 18, cz. 2.

гавса. Побѣг і залѣз на елку на краю села. Нѣмцы ходзілі і пыдпальвалі хаты. Село загорэлосо. Половіна села тоды згорэла. А Васіль сѣдзѣв на елцы да гаж дрыжав. Нѣмцы подышлі пыд елку. Походзілі. Васіль думаў, шо вжэ конец. Так страшно было, шо, казав, гаж себѣ не помнів. Але добрѣ, шо елка була высока да розгаліста. Воны нѣ побачылі ёго. Нѣмцы пошлі. Гэта гаж чы не цѣлы дзень вэн там просѣдзѣв. Тэлькі пэзно нѣччу злѣз да побѣг в лѣс. Шчасце нашѣ, шо нам парцізаны расказалі, шо паліці будут, да мы повцекалі.

*Рыгор Андрэевіч Самуйлік, 54 гады
В. Доўгая*

ЯК Я ОД ВОВКЭЙ БОРОНІВСА

Поѣхаў я с твоім бацьком готовіці дрова. Твэй бацько шчы малы був, годэй чэтыры. Поставіў я воза, а сам пошов дрова сѣкці, готовіці. А Грышку на возе оставіў. Бачу — вовкі. Подходзят до мане, штукі тры. Схваціў я ломачыну да став бороніціса. Думаю, як там Грышка, — страшно мнѣ стало. Отходзю до воза, добрѣ, шо недалёко было. Оглянувса, бачу: плачѣ мэй Грышка, плачѣ. Я одмахваюс од вовкэй, а воны пыдскаквают. Одному по зубах дав, і вовкі побѣгли в лѣс. Сокѣру я в лѣсѣ оставіў і забув про еѣ, так спугавса. Подбѣг до воза, узяў Грышку на рукі, а вэн гаж заходзіцца. Потрохі сціх. Добрѣ, шо вовкі не напалі на вѣз с конем. Во як зо мною было, так страшно вспомінаці. І зэрэ мурашкі, як вспомню, по спіне бѣгают.

*Васіль Андрэевіч Самуйлік, 67 год
В. Доўгая*

ЯК СѢНО ГРЭБЛІ ДА В ЯГОДЫ ХОДІЛІ

Як сѣно грэблі, то в копіцѣ клалі. Ходілі по болоті. Нагрэбэм на насілы бэрэмнямі да кладэм на копіцу. Да нэсэм до подка. Подок накладены з дров чы з лозы, на тѣе кладэм сѣно. Чы на грудку кладэм. Подка зробімо на болоті. Хтонь подае, а я стою на стожку да вѣршу. А потом ідэм додому. Бувае споваем, а як натомімоса, то нѣ здужаем. Прыдэш, ляжысса і оддыхаеш. А взавтра врано в ягоды йдэш. Мнѣго в лѣсі ягѣд. Ходілі з дѣвчатамі, з бабамі ходілі.

КРАДЕНЭ ШЧАСТЯ НЭ ПРЫНЭСЭ

Одна баба да вкрала з мужыком свінью. Укралі, завэлі у лѣс да забілі. А лѣс называвса Чурыло. Забілі, у бочку склалі. А торбу наклалі да в стожку захавалі. А холодно было, мороз. А воны булі в постолях. Залѣзлі в стожок і ночовалі, бо бояліса іті додому. Зранку прочнүліса, вжэ додому хотѣлі. Шукалі бочку, да нэ нашлі. Шлі охотнікі с собакамі. Собакі нашлі бочку с салом, собаки нюхалі да нашлі. Охотнікі пыдпісалі бочку. Мужык з жэнкою пошлі додому. Потом вэрнүліса, а мняса нѣма. Мнясо забралі охотнікі. Протів хаты в возеры загата була, а там бочка стояла. Чорт ёго вѣдае, нашо еѣ поставілі. Нѣхто пыдсказав, шо прыбірайтэ бочку, бо пыдпісаная, будут знаті, шо вашая. Порэзалі, посѣклі тую бочку да і в пѣч укінулі, да і спалілі.

*Галоўчык Еўдакія Канстанцінайна, 77 год
В. Гошча*